

rationem, nullam curam, pro nihilo corum vitam ducere. Hoc idem est seipsum abnegare, nullam su habere rationem; vitam suam, cum opus est, pro Christo contemnere, ut vers. 25, declaratur. Vocat enim seipsum non animam, sed vitam corporis, quam contemnere oportet, vt anima vivat: quia qui volunt animam suam, id est, vitam corporis, sicut facere, perdet eam, id est, vitam animam: vt cap. 10. 38, 39, explicavimus.

26. Anima vero sua detrimentum patiatur. *Id est*, *duo dico*, *quod* *anima* *vero* *sua* *miseretur*, *metaphorica* *de* *foro* *sumptu*, *in* *quo* *figui* *de* *professione* *aliqua*, *quantumvis* *locupleti*, *de* *vita* *litigaret*, *nihil* *lucraretur*, *si* *possessionem* *quidem* *obtineneret*, *sed* *vitam* *perderet*. Nam *hox* *loco* *de* *judicio* *agitur*; *sequitur* *enim* *statim* *vers. 27*, *filii enim homini venturus est in gloria patrii cum angelis suis*, & *tunc reddet unicuique secundum operas eius*.

Aut *quam debet commutationem* *accordare* *opus*, *compensationem* *pro anima sua*, *id est*, *pro vita sua*: *metaphora* *etiam* *est*, *aut* *in* *judicio*, *aut* *in* *bello* *sumptu*; *nam* *&* *in* *judicio* *aliquando*, *qui* *capite* *damnatus* *est*, *pecunia* *magnitudine* *vitam* *redimit*, *aut* *qui* *vita* *corporis* *quicunque modo* *pecunia* *affirmari* *possit*; *aut* *qua* *pecunia* *judices* *corrumpuntur*: *apro* *externa* *animi* *vita nulla* *in* *Dei* *judicio* *pecunia*, *nulla* *compensatio* *dari* *potest*, *neque* *Deus*, *qui* *nuclae* *fusurus* *est*, *corrumpti* *muneribus*. *Etin* *bello* *solent* *homines*, *cum* *vieti* *sunt*, *vitam* *precio* *ad* *victoriam* *emere*; *sed* *in* *judicio* *vitam animam emere non poterunt*. *Quam enim commutationem dabant pro anima sua?* *Ludit ergo Christus nominis ambiguitate*, *&* *tacite* *à* *vita corporis ad anima* *vitam argumentatur*. *Vtrumque enim nominis anima significat*, *sicut* *vers. praecedenti*, *& cap. 10. 38, 39*, *qua* *dicat* *quemadmodum* *pro vita corporis in bello*, *vel* *in* *judicio* *nullam sat dignam compensationem* *quisque* *quidam* *potest*, *ita* *&* *multo* *etiam minus* *pro vita anima*? *Quod autem dicit homo*, *Hebraeus* *est* *pro* *quoniam*. *Sic enim solent Septuaginta vertere* *huius* *Hebrei* *versus* *id est*, *vir*, *qui pro* *qui* *quam apud illos ponitur*. *Tunc in* *videtur* *ex* *Hebrei* *versus* *id est*, *vir*, *qui pro* *qui* *quam apud Regum 17. 25, & 24. 20, & 4. Reg. 18. 21.*

27. *Filius enim homini*. *Puta*: *D. Hieronymus* *hoc ad consolandum discipulos Christum dixisse*; *potius credo* *propter ea* *hinc* *hunc* *commutationem* *mentionem fecerat*, *qua ex foreni* *judicio* *translatam fuerat*. *Probat enim* *his verbis* *nullam pro anima commutationem* *dari possit*, *quia non quilibet index*, *sed filius hominis ad indicandum veniunt* *est*, *neque* *quilibet modo*, *sed in gloria patrii sui*, *&* *cum angelis suis* *veniunt* *est*, *ita* *ve* *bonorum molariorum non indiget*. *Cur autem filius hominis appellatur*, *siximus capitulo octavo* *vigefimo*.

In gloria patrii sui. *In pro cum ex Hebraeorum idiomate*; *gloriam autem non suam*, *sed patrii sui vocat*: *vel* *qui* *est ipsius erat*, *pater tamen illi viam cum natura deederat*, *vel* *Chrysostomus*, *&* *Euthymius* *existimant*, *vt significet illam sibi communem esse cum patre*. *Nam & angelos statim non patris*, *sed filios vocat*. *Qui autem angelorum dominus noster*, *verus Deus erat*, *communemcum cum patre habeat gloriam*: *sed dicitur in gloria venturus*, *quasi* *tunc in gloria non est*: *quia quoniam eandem tunc gloriam habet*, *tamen tunc occultabat*, *potest* *oftenfusus era*.

Et tunc reddet unicuique. *Hec verba c. 10. 41, expostum.*

28. *Sunt quidam de his flantibus*, *id est*, *ex iis*, *qui hic adiunt*, *ut ca. 6. documentum flantur in verbum in sacris litteris non semper flatum corporis*, *sed aliquando solam præfensionem significare*, *sicut & Hispani staret pro adesse solent dicere*.

Qui non gustabunt mortem. *Id est*, *non morientur*.

CAPVT XVII.

I post dies sex assumpsit Iesum Petrum, & Jacobum, & Ioannem fratrem eius, & ducit illos in montem excelsum scilicet & transfiguratus est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut sol: vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix: Et ecce apparuerunt illi Moyses, & Elias cum eo loquentes. Respondens autem Petrus, dixit ad Iesum Dominum, bonum est nos huc esse: ecce nubes lucidae obumbravit nos. Et ecce vox de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi beatificabitur. Et audientes discipuli cediderunt in faciem suam, & timuerunt valde. Et sup. 2. d. 17. accessit Iesus, & tetigit eos: dixitque eis: Surgite & solite timete. Leuantes autem oculos suos, neminem viderunt nisi solum Iesum. Et descendebat illus de monte, precepit eis Iesus, dicens: Nemini discritis visionem, docebis filium hominis a mortuis resurgat. Et interrogaverunt eum discipuli, dicens: Quid ergo scribi dicunt omnes quod Elias aortest primum venire? At ille respondens, ait eis: Elias quidem venturus est & resplendet omnis. 12. duo autem vobis, quia Elias iam ventus est, & non cognovistis eum, sed fecerant in eo quecumque voluerunt. Sic & Filius hominis passus est ab eis. 13. Tunc intellexerunt discipuli, quia de Ioanne Baptista dixisset eu. 14. Ecce veniens ad turbam, accessit ad eum homo genibus prouolutus ante eum, accensus domine miserefilis filio meo, quia lunaticus est, & male patitur nam saepe cadit in ignem, & crebro in aquam. 15. Et obtulit eum discipulis suis, & non posuerunt curare eum: 16. Respondens autem Iesus, ait: O generatio incredula, & perniciosa, quousque ero vobis cum vobis? quecumque patiar vos? Aferre huic illum ad me. 17. Et increpauit illum Iesus, & exiit ab eis demonum, & curatus est puer ex illa hora. 18. Tunc accesserant discipuli ad Iesum secreto, & discerunt: Quare nos non potuimus encircere illum? Dicit illis Iesus: Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monte hunc, Transibit hinc illuc, & transibit, & nihil impotabile erit vobis. Mar. 9. 20. Hoc autem genus non circumciditur nisi per orationem, & ieiunium. 21. Conuersariis autem in G. 3. 31. kilea, dicit illis Iesus: Filius hominis tradendus est in manus hominum. 22. & occidet eum, & tercia die resurgent. Et contristat isti: autem videntur. 23. Et cum venissent Cepharium, accesserunt qui dixerant eum accepserant, ad Petrum, & dixerunt ei: Magister noster non solus dicitur abraham? 24. At: Etiam. Et cum intrasset in domum, preuenit cum Iesu, dicens: Quid tibi videatur Simon? Reges terre agribus accipiunt tributum vel census filii suis, an ab alienis? 25. Et ille dicit: Ab aliens. Dixit illi Iesus: Ergo liberis sum filii. 26. Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitti hamum: & cum pescem, qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius, suenes statorem, sicutum sumens, da ei pro me, & te.

IN CAPVT XVII.

PO ST dies sex. Idem tempus ponit Marcus capite 9. 2. Lucas vero capite 9. 28. post octo fere dies id factum dicit, quod Hieronymus, Chrysostomus, Beda, Theophylactus, Euthymius, hoc loco & Augustinus libro 2. de confessione Euangelistarum c. 5. s. ita soluit Mattheum, & Marcum eum diem, quo superiore regesta fuerunt, non numeratae, Lucas vero numeratae. Poteff & alio modo solui Lucam non precepit, sed confute notaesse tempus, id coequo dixisse ferre.

Afflompson: Multa haec quoz possunt. Primum cur Christus transfigurari voluerit, ad quam questionem Hilarius, Chrysostomus, & Euthymius, respondent id certe, ut discipuli mentione futurae mortis sua morentes confortarentur. Theophylactus vero, vt probaret, quod superiore capite verba vigilisimo primo, dixerat, fei in gloriam patrii sui venturum esse; quod virgine probabilis est, quoniam quod hec regnum interpretes dicunt, voluisse ostendere se non iniunxit, sed sponte sua moritum, cum tantam habet gloriam. Alius quidem est, cur non sit coram omnibus discipulis transfiguratus? Ratio ex verisculo non, facile colligitur, vbi precipit tribus illis Apostolis, qui ipsius gloriam compicatis fuerant, vt nemini visionem illam dicerent, donec filii hominis a mortuis resurgent. Noluit ergo Christus gloriam suam euangelio ob eas causas, quas illi explicabimus. Tertia est, cur tribus non pluribus, non paucioribus gloriam suam ostenderint? Ideo, ut opinor, quia volebat futuræ sua gloria testes aliquos ostendere; in ore autem duorum aut trium tribum sicutum slabit omne verbum. Deuteronom. decimo nono, quinto, & Matth. decimo octavo, decimo sexto. Adde, quod tra-

Accidit, vt tres haberet discipulos secretorum suorum maxime capaces; hos enim tres ad res magis secretas solebat adhibere, ut appareret Marco capite decimo quarto, versu trigesimo tertio. Quartus, cur his potius, quam aliis ostenderit, cuius rei vna modo expoita est ratio. Alio vero est, quod Petrus & primus Apollinaris est, & maxime ipsum amaret: Ioannem vero ipse amat et maxime; Iacobus autem post Petrum ex primis est, & de ardenter amans. Itaque primus omnium ab Herode pro Christo occisus est. Actorum duodecimo, secundo, quam rationem Origines tractauit tertio, in Matthaeum, Ambrosius in caput nonum. Luca, Augustinus in caput secundum epistola ad Galatas. Hieronymus, Theophylactus, & Euthymius in commentariis reddit. In autem Ambrosius, & Augustinus in memoria sicuti lapidi, quod ex illis auferuntur, hunc Iacobum fratrem illum Domini fusile: cum Euangeliis fratrem illi Ioannis Zebzedii filium fusile dicit.

In montem excelsum.] Qui his mons fuerit Euangelix non dicunt, neque vilis, quod sciunt, sicut antiquis, & gravis auctor, vulgo tamen iam diuinum opini sunt cum fusile Tabor, quem Dinus Hieronymus in loco Hebraicis in medio Galilee campo esse dicit mira rouditate sublimis. Sive is, sive aliis mons fuerit, quari videat posse cur, vt gloriam fuam demonstraret, in montem ascendere: ratio vna eius rei Luca capite nono veriu vigifimo octavo colligitur: dicit enim ascendiisse, vt orare, solebat autem Christus orandi causa in montem ascendiisse, & solito maior est, & cœli cœpiscit liberior, vt Marci sexto, quadragecimo sexto, & Luke 6. 12. Quod

Quod autem Luc. dicit ascendisse, ut oraret, non ita intelligendum arbitror, quia ea tantum ascenderit causa; sed quia solebat in omnibus maioribus rebus orationem permittere, antequam gloriam suam ostenderet, oravit, & est vero simile, cum ab Apollinis dicideret, non dixisse se transfigurationis, sed orationem causa in monte ascendere, ne remanentibus inuidia: occasionem relinquere. Accedit, quod plerumque Dei gloria in montibus, qui celo propinquiores sunt, & ab hominibus remotiores, non in vallis ostenditur; sic enim Moysi in monte Sina maiestas apparuit Exodi 19. 11. & erat illa res, ut ait Hilarius, figura transfigurationis.

*Calvinus in
Hab. & Be-
zant. Mat.*
¶ 2. Et transfiguratus est. Putide mili videtur hereticus quidam interpres transfiguratus, & transformatus est, cum Gregorius verbum περιεπεσθαι non magis transformari, quam transfigurari significet, & transformandi verbum nec magis significat, quam transfigurandi Latinis sic, quo t. p. Plinius, Quintilianus, & Suetonius virtutem & periculum includat ambiguatem. Potest enim & ad externam figuram, & ad essentiam, quam vocant, formam refiri, cum manifestum sit, ut Hieronymus admonet, Christum non corporis sicut naturam, sed externam tantum speciem, figuramque mutauisse.

Sicut mixt. Omnia fere Gregorii exemplaria legunt, & sic fuit lux: nostrum interpres legitime confat & sic fuit mixt, quemadmodum & in nonnullis Graecis codicibus legitur: eamque lectionem omnino probandum existim, & quia Marcus 19. 3. ita etiam scribit, & quia Hilarius, & omnes veteres auctores in legunt, & que comparatio similior, & magis vel ritara; non enim, quia alba sunt, fulmen luminum, sed nui comparare: splendida lumini comparamus; beatorum autem gloria vestitus figurae, ut Apocalypsis cap. 1. 14 & 3. 4. 5. 18. & 4. 4. & 6. 11. & 7. 9. 13. & 19. 14. Fuerunt nostro tempore viri eruditissimi duo, qui eximissemur: Apollos in transfiguratione Christi vidiisse diuinitatem. In quam sententiam & plurimos auctores veteres, & Ecclesiasticum hymnum, quia in sententia Ecclesia proferre solent.

Illustris quiddam ceremonia;
Quod negocia finem pati;
Sublime, celum, internum,
Antiquus calo, & Chao.

Minime tamen illi auctor, neque nullum veterem auctorem ita sensisse credo, & ita sentire pertinetius esse arbitror. Nam omnes illi, qui citantur veteres auctores, nihil aliud dicere voluerunt, quam Apolitos Christi diuinitatem, id est diuinitatem figuram oculi confixisse. Argumentabant enim aduersari Ariani, ut Christi diuinitatem inde probarent, & in illo ipso hymno, quem proferunt, Ecclesiastico id etiam explicatur.

Quicunque, Christum queritis,
Oculos in altum collite;
Micis licebit visere;
Signum petrenum gloria.

Non igitur Christus diuinitatem suam, quae corporis oculi non poruit, sed diuinitatis speciem, & corporis gloriam ostendit, quemadmodum & hoc loco Hieronymus indicat, & Diuus Thomas in Theologia Summa si bultius explicauerit, quam legere, qui subtilior desiderant, Theologi debent.

Cur Moyse, & Elias in ex alio mundo lux transfigurationis telles adesse, transfiguratio non apparetur.

Cur Moyse, & Elias in ex alio mundo lux transfigurationis telles adesse, merito quare potest. Hilarius respondet, ut resurrectionis fides sufficiat Moyse conformatur: ceterum non de resurrectione, sed de futuro Christi regno quaestio erat. Itaque clavis de causis interfuscularibus: altera, ne res Apolitos ficta videatur: altera, ut futurum Christi regnum ad viuum representaretur, sed cuius adventum duos testes mitemdos esse testatur Iohannes in Apocalypsi capite 11. 3.

A Cur autem hospius duos, quam alios volunt adesse, omnes veteres auctores hanc causam fuisse purant, ut per Moysem lex, per Eliam Prophetae significarent, legemque, & Prophetas in Christum tendere, in quo terminari diceremur. Tertullianus libro aduersarius Marcionem 4. hinc Marcionitas refellens Christum legi, & Prophetis non esse contrarium, Hilary, Chrysostom. Hieronym. Beda, & Euthymius hoc loco, & Ambrosius in caput 9. Lucas, & Augustinus in libro de quinque haeresibus, capite 7. Alias idem Chrysostomus & Euthymius rationes adferunt, quia multa vterque, & Moyse, & Elias miracula fecerat, & quia alii dicebant Christum esse Eliam, alii vnum ex antiquis Prophetis, Moyse autem antiquissimum fuisse; & vt offendere sit vix, & mortis se dominum esse, qui adhuc viuentem E. liam, & iam mortuum Moysen testes excitare. Simile est, quod Hieronymus dicit, Seribus, & Pharisaeis signum de colo potenteris, & de celo Elia deuocatio, & de inferno suscitato Moyse signum dare voluisse. Alij, ut Moyse misfuerintur, Eliusque tunc discipuli imitarentur, ut Euthymius expunit; Tertullianus autem in libro aduersarius Praxem putat implenum esse, quod Deus promiserat Numeris capite 12. 8. ut cum Moyse ore ad os locum eius esset. Verisimiliter ego caufam, cum Moyse, & Elias apparuerint, esset ait bitor, quam doctus quidam nostrum temporis interpres indicauit, quod voluerit Christus futuri aduentus sui imaginem representare; an secundum autem eius aduentum Moyse, & Elias venturi sint, quemadmodum ex Apocalypsi capite 11. 3. 4. 5. 6. haud obscurae colliguntur, & dabo, inquit, duobus testibus meis, & prophetabus duobus milie ducantur exigentia amici facias, & tu autem dabo elias, & potestis candelabrum in conspectu Domini flantes, & si quis eius noscere voluerit, non exeat de ore eorum, & decurabit intimis eorum, & si quis vos ledeat, sic portem eum occidi. Si habet portulam claudendi colum, ne platus diebus propria iporum, quibus verbis Elias: & potestis habere super aqua sonor tendere in angustiis, & percute ter: inveni plaga, quo eumque voluerint, quibus verbis Moyse aperte describitur. Solerque, in vere apparuerint, ita quidem omnes, quos ego quidem legi, auctores lenientur. Strabon & D. Thomae ex pio; & quorum illi in commentariis in capitulo nonum Luce exsimut non vere ipsos, sed ipsorum imagines apparuisse: hic vero in commentariis ad hunc locum Eliam quidem, quia mortuus non erat, vere adiuvit: Moysem autem, quia mortuus non erat, non verum, & integrum: sed eius tantum animam non proprio, sed alieno aliquo afluxum corpore apparuisse. Probabilius, quod omnes alii sentiantur auctores, vtrumque verum, vtrumque integrum fuisset. Nec enim contentebat, ut mendacio veritas probaretur; & erat rationis consentaneum, ut quemadmodum Eliam non falsam, & adumbratam, sed veram, & expressam gloriam ostenderet; sic non falsis, & imaginariis, sed veris confirmentur testibus. Quærerem etiam a quibusdam, quonodo Apostoli Moysem, & Eliam, quos nunquam viderant, cognoscere poterint. Respondet Euthymius in antiquis Hebraeorum libris eorum forma fuisse deferitas, vel extraditione cognitum vulgo fuisse, quia fuisse formata. Theophylactus vero ex colloquio que inter se miscebant, ab Apostolis cognitus fuisse putat: nam fortasse, inquit, Moyse dicebat, Tu es, cuius ego passionem occiso agno, & celebrato Pascha præfigurauit. Elias vero, Tues, cuius ego resurrectionem iustificato vidit: filio significauit. Scribit quidem Lucas capite 9. 30. sermones illos inter se aliquos misericordie, non de histamine rebus, sed diebant, inquit, excessum eius, quoniam completurus erat in Hierusalem, ideo, ut opinor, ut quod Christus de sua futura morte paulo ante predixerat, confirmarent; & Apoliti offendit de finerent, Pieri etiam

etiam pater quod alii dicunt, ut interna Dei inspiratio meus dilectus, non alius, quam Dei esse credereur quemadmodum Euthymius animaduerit. Illa etiam fortassis, quam reddit Ambrosius ut Apostoli Dei loquentis maiestatem interposita nube ferre possent: nam eandem ob causam Moyse per nubes locutum legimus. Annotarunt Chrysostom. & Theophylactus hanc nubem lucidam fuisse, non qualis in veteri testamento esse solebat, caliginosam; quia Deus non ad terrendum; sed ad docendum deinceps debat. Laudio allegoris subtilitatem: sed potius pro preterea lucidam fuisse credo, ut rei, quae agiatur, id est, Christi gloria, transfiguratione conueniret.

4. Respondet: Hebreus nescit responderem pro loco, ut saepe iam explicauimus.

Faciat utrū via tabernacula. de se, alii Petrus & Elias solliciti. Dubitatur à quibusdam, cur tabernacula facere voluerit, & in eo loco manere. Respondent Chrysostomus, Theophylactus & Euthymius meu ludorum iti cogitasse, arque dixisse ne Christus, quemadmodum paulo ante disserat, in eorum manus traduceretur; quasi in summo monte latero posset, & si posset, a Moyse, & Elias defendi, quorum alter Agyptus, & Amalechitas alter diuersi, autres Centuriones cum ipsorum militibus devocato cœlius igne confumperat. Sed hoc cogitatio vix Petrus videtur digna. Verae gaudi causa fuit, quam Petrus ipse indicat dicens, bonum est nisi his effe. Bonum enim non vnde aut tunc, ut auctores illi interpretantur, sed lucidum vocat, quemadmodum Gelli dicit, *l'art beau est ruy.* Placerunt enim illi gloriosissime Christi, Moyse, & Elias statu, in quo eos permanueros credebat, si semper in morte comorarentur. Aliamvidetur eis cap. 9. 33. Lucas indicare, at enim Petrus hoc dixisse, cum vidisset Moysem, & Elias deficuisse, quasi eos discedere dolorer, velletque huc semper manere. Miserus caput non, sexto, & Lucas cap. nono, trigesimo tercio, annotat Petrus nescire, quid diceret, unde Calumna & morte suo occasione atripi. Petrus impudenter accusandi, quasi Moysem, & Elias Christi collegas, illique patres facere voluerint; quod ne in memorem quidem illi venit, neque propterea Euangelista disserit illum, quid diceret, nesciisse, quod quicquam contra fidem locutus fuit, sed quod rude & quasi puerile desiderium magni amoris signum declarauerit, non considerans illi, quia tam gloriosi essent, opus non esse tabernacula. Non autem considerant, quia propter glorie magnitudinem, quam confixerat, obstupescutus erat: erat enim inquit Marcus, timore exterminandi, locutus est quanto verius, quantoque meliore spiritu Dnius Ambrochius cum Caluinus Petri facium interpretetur. Is in caput nonum Luce his verbis scribit, Bonum, inquit, nos hie esse. Hinc & ille, Disoluti, & cum Christo esse multo melius.

*Calvinus in
hunc re-
turn adiu-
tus Calum-
na pectorum
deficuisse.*
¶ Philip. 1. 23.
¶ 5. Ecce nubes lucidas. In nube solle Dei maiestatem ostendit innumeris locis patet. Exod 16. 10. & 19. 9. 16 & 24. 15. 16. & 33. 9. 10. & 34. 5. & 46. 32-33. 34-36. Unde & David dicit Psalm 107. 3. Quoniam nubes aspergunt suum, qui ambulas super genas ventorum & Christus ad demonstrandam maiestatem suam dicitur ad iudicium in nubibus coeli venturus esse, infra cap. 24. 30. 26. 64. Cui id fuit, facilius coniectura est; nubes res est cœlestis, declaratur ergo per nubes diuinam maiestas, ut verus Deus, qui loquitur, ecclies dominator, non fatus, non terrenus esse dignificetur. Arque hoc fuit causa, ut hoc loco nubes obfiguerentur, ut seminimes fuisse, propterea enim dicitur eos Christus tergisse: sic polemus, ut fratre debeat, examines tangere. Timore ergo, non veneratiocederunt. At quare timebant? Quis loquenter Deum non timeat? Vocem tuam, inquit, Gen 2. 10.

6. Cederunt in faciem ipsam. Incepit quidam Calvinius interpres expone Apolitos audita voce in terram adorabundus cediderat: id enim Hebreus phrasim significare *לְכַדֵּב בְּנֵי נָצְרָן* adorare in faciem annat. E. em. Quod ut plerumque verum est: semper tamen non est. Nam primo Regum decimo septimo, verbi quadragestimono nono, Goliath in faciem cedidisse dicitur non adorans, sed moriens, & Daniel capite 8. vericulo 17. & 10. 9. etiam dicitur in faciem cedidisse non adorabundus, sed vidente perterritus, & obfigueratus. In hunc autem locum ea phrasis conuenire non potest; quia ita est Evangelista verbi primo declarat, quia cediderunt. Et immo, inquit, valde, & accepto Iesu, & tetigit eum dignece. Surgit, & nocte timet. Unde manifestum est examine, ut seminimes fuisse, propterea enim dicitur eos Christus tergisse: sic polemus, ut fratre debeat, examines tangere. Timore ergo, non veneratiocederunt. At quare timebant? Quis loquenter Deum non timeat? Vocem tuam, inquit, Gen 2. 10.

audiri, & timui, & vox Domini in virtute, vox Domini in magnificencia, vox Domini confringens caelos, vox Domini intercedens flammam ignis, vox Domini concutientis desertum Psalmio 28.4.5.7. *Leviugiet, quia non timabis?* id est, si rugierit Amos 3.8.

9. Et descendentes illius de monte praecepit eis.] Alterum relatum abundantem Hebraicorum idiomate. Latine dicendum erat, & descendentes illius de monte praecepit.

Nemini dixerit visionem hanc.] Hunc locum supra cap. 16. 20. explicavimus. Probabile est, quod Hieronymus & Beda indicant prohibuisse, ne in populum euangelium, nihil enim in commode sequitur, sed ita apostoli scirent, & illud commodi, ut magis in fide confirmarentur: vt tamen omnis populus sciret, id est quebatur in commode, vt capite 16. 20. expofimus, vt qui eius audiuerint gloriam, si postea confixus videret, qualis fala gloria fama decepti fuissent, vt Chrysostomus, Euthymius, Hieronymus, Beda, & Theophylactus putant. Probabiliter tamen, & Euangelii magis contentanum videtur nec ceteros quidem Apostulos scire voluisse: dicit enim Marcus ca. nono, dicto, verbum apud fratres illos Apostolos cito misse, & Lucas capite 9. 36. & ipsi, inquit, tacebunt, & nemini dixerunt in illis dubius quicquam ex iis, quae viderant.

Donec filius hominis a mortuis resurgat.] Cur non ante dici voluerit, supra expofimus. Cur autem potest scire volunt sciri, in prompta ratio est, quia illud incommode, quoniam sequitur, tunc sequi non poterat, & quia tunc totis suis Euangelium erat praedicandum.

Quid ergo Scribe dicunt.] Quorsum hoc Apostoli interrogant, difficultate non caret. Calumtarum interpres maligne, & impie interpretantur propterea haec Apostolos dixisse, quia non credebat Christum esse Messiam, de suo, vt opinor, ingenio Apostolos iudicantes. Hieronymus, qui putabat eum in gloria ventire, cum eum transfiguratum vidisset, & tamen Eliam discessisse. Ego ex proximis Christi verbis, donec filius hominis a mortuis resurgat, occasio nem est sumptuoso arbitrio ad interrogandi. Quia enim dixerat donec a mortuis resurgat, se citu morituum significaverat; sicutdem indicabat post eius resurrectionem Apostolos adhuc superfluitates, dictos eius, qui duxerat iam grandes viuere non poterant. Ergo non intelligentes resurrectionis mysterium, vt docent Euangeliisti, Exitimabantur Christum antequam moriretur in gloria illa, de qua locutus fuerat vero iurum eius, vere dicti vnicuius secundum operua sua. Nam venturus est post mortem animo comprehendere non poterant. Quia igitur putabat Christi aduentus instare, videbasque Eliam venturum, eo faltem modo quo venturus esset dicebatur, vt cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres renaret, omnime resuferetur, nam in transfiguratione non tam venire, quam apparuisse videbatur et interrogaunt quomodo Scribe dicantane eius aduentum Eliam esse venturum. Non erat ea priuata Scribarum opinio, sed omni iudeorum populo communis. Verum quia Scriptura leges doctores erat, eamque traditionem, vt vero simile est, populo sollebat explicare, illis eam attribuunt: quemadmodum si quis apud nos de pyle dicat: quoniam modo hoc vel illud Concionatores dicunt, cum id non Concionatores modo, sed Christiani omnes, & scripturaisa dicit: sed litteratis omnes, qui scripturam non legunt, omnia solent Doctoribus, aut Concionatoribus attribuunt.

11. Elias quidem venit.] Tempus orasens ex vulgariori quendam more pro futuro possumus ei, aut possumus pro futuro cum verbo debum significare, quasi dicat: Elias quidem venire debet, aut Eliam quidem venire oportet. Sicut infra versiculo vigesimo quartto, magister vester non soluit didacham? id est nonne

A debet soluere? & Ioannis vigesimo primo, vigesimo tertio, exiuit sermo inter fratres, quod dicitur pulchritudo non mortis, id est mori non esset, aut mori non debet, Christus affirms Eliam venturum esse: *Celum in istis tamen, ut filii vident sapientiores Christi, ut videntur non credunt, nosque quia id credimus simplices per contra. Et tamen, ut dicitur Christus Eliam venturum esse, contra. Et tamen, ut dicitur Christus Eliam venturum esse, contra. Et tamen, ut dicitur Christus Eliam venturum esse, contra.*

De Elia in istis tamen, ut filii vident sapientiores Christi, ut videntur non credunt, nosque quia id credimus simplices per contra.

Ioanne intelligendum esse dicunt: quemadmodum

idem Christus versiculo sequitur vident expovere,

ferant tamen quod animo, qui se spiritum Dei habere

putant, simplicitatem nostram, vt scriptura potius quam ipsorum sapientiam fidem habeamus.

Primum quidem Christus non dicit Eliam iam venisse, sed venitrum esse: nam quod versiculo sequenti

tamen venisse dicit, non de eo Eliam, quem hic venturum dicit, sed de Ioanne Baptista loquitur, qui in spiritu & virtute Eliziam venerat: & ex eo ipso, quod de Ioanne

expofimus, vt qui eius audiuerint gloriam, si postea confixus videret, qualis fala gloria fama decepti fuissent, vt Chrysostomus,

Euthymius, Hieronymus, Beda, & Theophylactus putant.

Probabiliter tamen, & Euangelii magis

contentanum videtur nec ceteros quidem Apostolos scire voluisse: dicit enim Marcus ca. nono, dicto,

verbum apud fratres illos Apostolos cito misse,

& Lucas capite 9. 36. & ipsi, inquit, tacebunt, & nemini dixerunt in illis dubius quicquam ex iis, quae viderant.

Donec filius hominis a mortuis resurgat.] Cur non

ante dici voluerit, supra expofimus. Cur autem po-

tes volunt sciri, in prompta ratio est, quia illud in-

commode, quoniam sequitur, tunc sequi non po-

terat, & quia tunc totis suis Euangelium erat pra-

dicandum.

Quid ergo Scribe dicunt.] Quorsum hoc Apostoli

interrogant, difficultate non caret. Calumtarum

interpretes maligne, & impie interpretantur propterea haec Apostolos dixisse, quia non credebat Christum esse Messiam, de suo, vt opinor, ingenio Apostolos iudicantes. Hieronymus, qui putabat eum in gloria ventire, cum eum transfiguratum vidisset, & tamen Eliam discessisse. Ego ex proximis Christi

verbis, donec filius hominis a mortuis resurgat, occasio-

nem est sumptuoso arbitrio ad interrogandi. Quia enim

dixerat donec a mortuis resurgat, se citu morituum

significaverat; sicutdem indicabat post eius re-

surrectionem Apostolos adhuc superfluitates, dictos

eius, qui duxerat iam grandes viuere non poterant.

Ergo non intelligentes resurrectionis mysterium, vt docent Euangeliisti, Exitimabantur Christum an-

tequam moriretur in gloria illa, de qua locutus fue-

rat vero iurum eius, vere dicti vnicuius secundum operua sua. Nam venturus est post mortem animo

comprehendere non poterant. Quia igitur putabat

Christi aduentus instare, videbasque Eliam venturum,

eo faltem modo quo venturus esset dicebatur, vt cor

patrum ad filios, & cor filiorum ad patres renaret,

omnime resuferetur, nam in transfiguratione non tam

venire, quam apparuisse videbatur et interrogaunt quomodo Scribe dicantane eius aduentum Eliam esse venturum. Non erat ea priuata

Scribarum opinio, sed omni iudeorum populo

communis. Verum quia Scriptura leges doctores erat,

eamque traditionem, vt vero simile est, populo sollebat

explicare, illis eam attribuunt: quemadmodum si quis apud nos de pyle dicat:

quoniam modo hoc vel illud Concionatores dicunt, cum id non Con-

cionatores modo, sed Christiani omnes, & scripturaisa dicit: sed litteratis omnes, qui scripturam non

legunt, omnia solent Doctoribus, aut Concionato-

ribus attribuunt.

11. Elias quidem venit.] Tempus orasens ex vul-

gariori quendam more pro futuro possumus ei, aut possumus pro futuro cum verbo debum significare, quasi

dicas: Elias quidem venire debet, aut Eliam quidem

venire oportet. Sicut infra versiculo vigesimo quartto, magister vester non soluit didacham? id est nonne

minus constans: nam secundum secundi aduentus A se disceperant: tunc unum ex turba respondisse, ver. 17. & 18. Magister attributum meum ad te habemus, puerum tuum, qui vicinum eum apprehenderet, aliud clam, & clam, & frater dentibus, & aegris, & dixi discipulis suis, vt euerent illum, & non potuerant. Ex qua narratio serie colligi videtur posse. Scribas deca in parte cum Christi discipuli disceperant exprobantes, quod daramen illum essere non possut, ac fortassis clementiam suam esse, & delusionem potestarem, quam ie Christo adpellando daramones, aliaque miracula paranda facientes accipiebant. Putant autem Chrysostomus, Hieron., & Beda hunc hominem tacere apud Christum eius discipulos accusasse. Id de nomine Iudeo facile credi potest: sed benignius interpretari possumus eum; non ut discipulos accusaret, sed vt daramones malignitatem, malograuitatem exaggeraret, et dixisse eos encere non ponuisse.

17. O generatio inuidiosa.] Omnes fore antores existimantur Christum non esse discipulos, sed de adolescentibus & de tunc Iudeorum genere classificari. vt Hilarius, Chrysostomus, Hieron., Beda, Strabon, Theophil., & D. Thomas in commentariis. Quid valde probabile est: Autem Marcus cap. 9. 19. & 20. in iste sunt, id est, Christus, & discipuli eius, qui ante primum aduentum promisus fuerat, id est, Joannes iam venerat. Quemadmodum cap. 11. 4. dicit: Ecce ego mitti Eliam Prophetam: Sic de priori aduentu, & de Ioanne Baptista dixerat ea.

18. Ecce ego mitti angulum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te. Volut ergo Christus dicens non per fidare, quo minus iudei credentes: sed quia per veritatem & oblinxerant. Elias secundus est, & non sicut in iste sunt, id est, Christus, respondens ei id est, patri adolescentibus dixit: O generatio inuidiosa! Ita per eum ipsum adolescentibus, & ceteros illius filios iudeos generationem appellauit. Argumentum etiam non minimum est, quod ibidem ver. 22. pater adolescentibus Christo dicit, sed si quid potest, adiuuans, quoniam Christi precitate dubitare, & quod ver. 23. Christus respondet, si potest dñe, omnia possibilia credunt, quemadmodum Chrysostomus & Theophilus oblinxeruntur. Quidam tamen illis discipulis dictum putant, vt Origenes tract. 4. in Mathewum, aliud ut vroque, ac discipulos, & ac ceteros Iudeos referunt, vt Lycanus, Monstrum Hieronimus, Beda, Strabon, & D. Thomas hec verba non esse dignissimas, id vita reprehendentes.

Vt quoque ex iudeorum Chrysostomo, Euthymio, & Theophilico non affirmant, qui existimantur Christum his verbis significare, le morienti teneri defensione, vt ludeorum prauitate libertatem, potius eum credere, & magistrum discipulorum moribus, & tarditatem querentes, sicut Apollonis dixit, Joannis de cimo quarto nono: Tanto tempore tribum sum, & non cognoscitur meus filius, &

18. Et increpavit.] Gratus noster ait, id est, imperiavit illi. Verum quod enim, & increpare, & imperare, & comminari significat, quemadmodum Gratus auctor Euthymius, & in verbis propriatisibus oblinxeruntur diligenteribus hoc loco, & supra cap. 12. 22. admotus. Imperiavit enim significatio magis, quam increpandi conuenienter in hunc locum: quod Marcus ex illo capitulo dicens Christum imperiale daramonem facere. Lucas videtur indicare daramonem in hoc adolescentem non perpetuo manere folium, sed aliquando exire, aliquando redire: quod et Christus apud Marcus cap. 9. 15, videtur significare, cum dicit: Nam dico vobis, quoniam hareticorum interpres, experientia enim docet, quanto studio persuadere demones conuentur nonnullas creaturas plus quam illis natura concessas, habere virtus. Beda vero, & Euthymius, vt crederem ipsum in inuidiam, & odium aduentum, hominice illum blasphemant. Non est etiam illa improbabilis conjectura id aliquando discimus, & latendi causa daramonem facere. Lucas videtur indicare daramonem in hoc adolescentem non perpetuo manere folium, sed aliquando exire, aliquando redire: quod et Christus apud Marcus cap. 9. 15, videtur significare, cum dicit: Nam dico vobis, quoniam hareticorum interpres, & latendi causa daramonem facere. Lucas videtur indicare daramonem in hoc adolescentem non perpetuo manere folium, sed aliquando exire, aliquando redire: quod et Christus apud Marcus cap. 9. 15, videtur significare, cum dicit: Nam dico vobis, quoniam hareticorum interpres, & latendi causa daramonem facere.

19. Et obiit filius eius tuus.] Non potest unius etiam significare, vt huic homini, dum Christus cum tribus discipulis in iudeo, ver. 20. videatur, filium suum reliquo discipulis obliuisci, vt Hilarius annotat: illud duria fuisse addens, quemadmodum olim populum, dum Moyses in monte manebat: ita nunc discipulos dum Christus in monte videbatur, sicut discipulis ante oculos ponere, & quia in secundo aduentu suo Moyses, & Elias sunt premittendi, vt eius vita, quamadmodum in priori aduentu Joannes fecit, praeparent, adesse eos volunt. Denique haec omnium veterum auctorum opinio fuit: de Eliis quidem constantissima, ac nemine dissentiente, quemadmodum supra capite 2. 4. probauimus: de Moyse minus

20. Propter incruditatem reformam.] Ante patrem adolescentibus, omnimodo Iudeorum incrudulitatem publice reprehenderat: nunc apollinarum incrudulitatem, ut huic homini, dum Christus in monte videbatur, sicut discipulis, reprehenderet. Incrudulitatem autem, vt ego quidem interpretor, non infidelitatem, aut ministram etiam fidem: magnam enim Apollinarum habuisse credi, cum fidem minor, quam habuisse Apollinarum duci in Christo veritatis protos, tantum quoniam miracula oportebant. Propterea enim eos Christus reprehendit. Credibile est et Chrysostomus, Hieron., Beda, Strabon, Theophilus & D. Thomas existimant Apollinarum non solum propter illis sed etiam propter

propter parentis adolescentuli incredulitatem dax-
monem expellere non posse; quod ex Marco
colliguntur, vbi Christus pari dicunt potes credere, am-
nis posse, iunt credentes, quasi indicans propter eius
incredulitatem non posse. Apostolos prius cil-
cere.

*Contra Cal-
vinismum in
secularium
fidei.*

Cere. Si haberitis fidem.] Chrysostomus, & Euthymius
idem miraculorum, non tam qua Christiani su-
mus, intelligunt: itemque nostri temporis heretici,
quorum errorum miror, nonnullos doctos etiam &

ardentes, & effaces igni potius, quam grano fini-
tus comparari solent: hinc Euangelium compara-
tur Luc 11. 49. Ignem veni mittere in terram. Deinde
quia si propter acrimoniam, & ardorem granum
fides comparetur, non fuit necesse dicere, si
habueris fidem, sicut granum finapis, sed si habueris
fidem, sicut finapi, vt natura, & effectus, non exigui-
num finapis dictum sit: manifestum est non vim, &
naturam: sed parvitate significatam fuisse. Pra-
terea non obscurata antefactis est inter granum fina-
pis, & montem: illam rem minimam, hanc maxi-
mam. Volutum enim Christus dicere vel minimum
moncē posse transire: de fide igitur magnitudine,
aut parvitate, non de efficacitate agitur. Non
quod non erit efficacia inde colligatur: sed
fides conferatur. Accedit quod etvidet ipsum: et
exiguum, magnum tamen apud me argumentum
est, quia ex Christi ingenio, & in statu sumitur. Si
dicere volueris, si habueris fidem tam ardentem,
quam granum finapis, dicens: mons hunc transi-
tum illic, & transibit: sensu quidem verus est:
sed vulgaris humilis abiecit, & inefficax, & magni-
tudine ingenii Christi minime digna. Quid enim
gratia, aut acuminis habet, si habueritis fidem,
montes transiret: scimus enim gratiam
propter ardorem solite magna pondera propellere.
Minimum autem fidem, id est, granum finapis fi-
cilem ingentem montes posse transire, io-
ne gratum propter antithemam, & acumen propter in-
speras sententias habet. Confirmat me aliquo
rum antiquissimorum auctorum iudicium: quo
testatur Hieronymus in sensu. Itaque quod Ori-
genes, Hieronymus, Beda, & Strabon extitit hic
minimam, sed maximam potius fidem granum
finapis comparati, quam D. Paulus omnem, id est,
totam, integram, & perfectam fidem appellat: len-
tia huic loci in illius videntur esse contrarium.
Video, quid obicitur mihi potius, quidque omnes qui
contra sententias auctorum morientur. Cernunt ad
Paulum, ad Corinthos 12.: ad hunc locum allucere
voluisse; ac qui non de minima, sed de maxima fide
loquitur, si habuerit, inquit, omnem fidem, ita ut in monte
transire. Respondeo tandem fidem diuerso re-
spectu, & a Christo minima: & a D. Paulo maxi-
mam appellari: minimam quidem a Christo ac-
cipebam, quam Apostolos tam dum cum ipso versi
habere oportebat; non enim significat Apostolus
me minimam quidem habere fidem, quippe ma-
gnam habebant, qui ipsi cum paulo ante filium di-
confessi fuerant: sed reprehendente more virtutis
hyperbole, & exaggeratione, quasi dicimus
maximam fidem habueritis, id est, tantam, quam
habere debetis, non maiorem, diceretur mons hu-
milius transire, & transire. Quemadmodum homines
intelligentibus obiungentes dicere solemus, si vel mi-
nus haberes ingenium, hoc intelligeres. Non
enim significamus eum ne minimum quidem in ge-
niis est, sed minus habere, quam vi hoc in ellis
est, & est, hoc ergo sensu, Christus minimus.

Sicut granum fin. p. Quidam sene, & veteres, &
non auctores, vt Origenes tract. in Mathewen 4.
Hieron. Beda & Strabon, alibi etiam D. Augustus
dicit non magnitudine, sed efficacitate & ac-
tromia comparari putant, quasi dicit Christus, si ha-
bitueris fidem tam ardorem, tam ychtemem, tam
efficacem, quam granum insipis est, dicetis mon-
ta huic, tanquam illi, trans. Quod etiam a multis
summissaque auctorebus probatum est, discutare
non caret. Primum, quia non soleamus res ardentes,
& efficaces: sed parvas grano finis comparare, vt
supra cap. 13. 32. Sonite est regnum calorum grano fi-
nis, quod minimum est omnibus seminatis. Res vero

361 IN MATTH CAP. XVII.

& Theophylact scribunt probabile esse, non nego A &c
eos, id aliquando forratae fecili: sed facies literis
mandatibus non esse, quia nec omnia Christi mira-
cula, vt ait. Ioannes, scripta sunt. Reche idem con-
tinent dicunt, si non Apostolos, Apostolicos amen
virois id praeferre alludentes, vt opinor, ad notam
Neotestamentum Gregorii historiam, qui vt Eusebius
ut lib. 7. cap. 23. auctor est, vi Ecclesi quadam x-
dificaretur, montem, qui obstat, in alium locum
transpositum. Cur autem id Apostoli non fecerint,
prudenter idem auctores respondent, quia necesse
non fuit. Nec enim Apostoli, nec Christus,
omnia, quia potuerint: sed quia oportebat, quoniam
necessitate erat facere, fecerunt: necessitate autem regula
Dei gloria est; ea cum possidit, miracula faci-
ent, cum non possidat, prætermitenda sunt. Hieron-
. & Beda in commentatorib. & D. Augustinus in
ib. primo quæst. Enarr. c. 19. allegorice explica-
runt qui superbum humanum, quam Apostoli tran-
stulerint, acque supererant, per montem intelli-
gunt.

CAP. XV. 361
¶ orationem fidem, & ieiunio orationem excitare
sed non propter ea neque orationis, neque ieiuniis
la sunt partes. Simili corundem error est, ieiunium
habere meriti, quod iam olim simili ipsorum
haereticum Iouianum dixerat, quem Historiuncula
confutauit. Quid ergo ad pellendum demonem
ieiunium valeat? Nam quid fides, quid oratio valeat,
obsturum non est. Respondeo, quid valeret crux
ad alieniendum ac detinendum demonem? Quem
admodum ergo crux delocatur, ita ieiunium
ferre non potest. Fides credendo, oratio petendo
ieiunium faciendo, sed gloriando, & vredo a
momento pellit. Quemadmodum hostes non soli
tormentis, aut iacula, sed etiam fame pelluntur. De
bius inter interpres est, vietnam orare, ac ieiunia
re debet, in se, qui demonem pellit, in alio que
litat, sicut enim, qui putant Christum significare
non à quo pellendum dámō est, ieiunare debet. Alii
verumque, ut Chrysostomus, Euthymius, & Theodo-
phalus. Non dubito veritatem rei tantum, orati-
onemque ieiunare, sed Christus de eo tantum, qui
demonem expellit, mihi videtur loqui: doct: e
cum Apóstolis, quemadmodum hoc demonem
rum genus cibare debeat.

Et nibil impossibile erit vobis.] Non docet, quid illis, sed quid fidei possibile fit; sicut Marci 9, 23: **Spatiis credere, omnia possibilia sunt credendi.** Fides enim quasi Dei manus est, quicquid Deus potest; fides potest, & qui si fidei habent, possunt, quia non sunt nisi Dei manibus operantur. Ne prospere lexiquit, vt nomen dicitur D. Thomas cor esse, dicique posse omnipotentes: omnib[us] enim dicuntur nos, quicquid omnia potest, sed quicquid suae natura, & virtus potest, qualis solus est Deus.

Et virtute poterit, quam tollit deus. **A.** **Hoc autem genit.** Athanasius lib. de virginitate Chrysostom. Euseb. & D. Thomas in his loci commentatoris existimat, non vnum aliquid certum, sed omnes ex monitione genii significari, quod eiusmodi sunt omnes, vt non nisi per orationem, & ieiunium expelli possint. Verum

multa de mona Apolito non oratione, & ieiunio,
sed nominis Christi invocacione peperulant, *Luce*
10. 17. etiam demonia subiiciuntur nobis in nomine tuo.
Loquitur ergo Christus de cetero aliquo demoni-
onum genere, in quo expellendo plus fit, quam in a-
liis difficultatibus: ita ut orationem etiam, atque ieiuni-
nem oporteat adhibere. Quid ad autem genus fi-
neum? Hieromonachus loco & Leo formo,
et Chrysostomus Hieronymus, Beda, The-
ophylactus, & Buthymius, existimant propter mita-
culturum Christi magnitudinem et reverentiam can-
tus nos fuisse ad Christianum accedere. Quod pro-
babiliter videtur esse, quam quod idem probabilitate
etiam est potius, eos formare malitiosis ad Petrus
ponens, quamad Christianum accipit, vi et ex faci-

niam oporteat adhibere. Quod autem id genus sit, incertum; Hieronym, hoc loco, & Leo ferme, si de ieiuno septimi mensis existimat, nequissimum demoniorum genus significari. Alius quod si sum etiam esse potest, eos fortasse malitiose ad Petrum posuit, quamad Chritum aequaliter, ut ex eo facilius elicerent, num Christus tributum Cæsari solueret, ut, si negaret, occasionem caperent accusan-

id est, quod diu hominē possiderit, quālē ut diffi-
cilius est diu inueniatur, quam recentes, curare
morbos, ita etiam si difficultas eis demones, qui
diu, quam qui brevi tempore in homine fuerint,
expellere. Ideo autem interrogasse Christum apud
Marcum cap. 9. 21, quantum temporis esset, ex quo
hoc illi accidisset. M hi obtinuitū fūnum, & feroci-
sum genit dæmonum videatur indicari: loqui-
tur enim Christus dæmonem tanquam de aliquo
hoste arcu eufodiente, qui quo ferocer & ob-
stinentē eī, eo difficiens poteſt, sicut Luke 11.
21. Cam foris armatus custodit atrium suum, pateſit o-
mnia, quia possedit. Hoc mihi colligix efficiū vide-
tur; fecerat hic dæmon adolescentem illum luna-
tium, matutinū, & surdū, quales obtinuimus
homines esse solent, cerebraphantasticū, superbi,
qui nihil rogantibus respondent, precibus surdi.
Disputamus de hac res cap. 9. 21, vbi ex hoc loco
diu si dæmonum esse genera docuerim.

D di. Curauero ad Petrum suum, quād ad alium
discipulū acceſſerunt, ver. 27. dicentes. Di drach-
mum autem argentea moneta genit erat idem
propter valēt, acque duo Hispania Regalia, duo
Italici Iuli, decimū solidū Gallici hoc quidem tem-
pore. Nam Regale Hispanicum drachmam vnam
argenti pendit: & didrachmam duas, ut nomen in-
dicat, drachmas contingebat, sic tridrachmam
tres, tetradrachmam quartū, id est scilicet hebraeum.
Sicut enim Iudaorū tantum penderat,
quantum quatuor Hispania Regalia, & quatuor
Francus Gallici, quem Henricus tertius his annis
audit. Quod autem tributum id fuerit, non omnibus
conuenit. Hilarius ex illico illud fuisse, quod
Exodi 30. 13, inguli Iudei solutiē singulis annis in
tempore, in fulvo hinc, inquit, dabit omnis, qui tran-
ſit ad nomen dimidium sibi mensuram tempis: Sicut vi-
ginti obolos habet. Media pars sibi efficerat domino. E bant
quidem pondus, & preputum recte concuerit, nam, ve

Quid di-
drachma,
an 1528.
drachma.

Quid sit
volum
cum fuit
quid ad
Christi
pore solum
E bant

Nisi in oratione & ieiunio.] Errant heretorum in
terpretes existimantes orationem, & ieiunio non ni-
ferantq[ue]m cotes, quibus fides acutur, desideratur; fo-
la enim fide d[omi]n[u]m pelli, ceteraque fieri mira-
cula. Quid fierum est, sufficiebat superior illa
sententia v. eo si habuerit fidem sicut granum frumenti,
dicetu moi h[ab]eas transibit, & transibit. Nunc autem
manefacti et Chiristum idem, oratione, & ieiunio;
tanquam tria distincta remedia proponit. Fatoque
diximus, tetradrachnum, id est quatuor drachme
fictum efficiens; unde sequitur didrachnum,
id est, duas drachmas dimidii simili efficiens,
quod singuli Iudei maiores virginis singulis annis
portebant subuentus. Ex quo autem Exodi loco Ly-
rani opinio a multis iam refutata aperte continuetur.
Ponat enim didrachnum solidum fuisse Galli-
cum, id est, duodecim, ut ipse vocat, parvus Tureni-
cos; cum Moyses dicas, si loquuntur obolos habuisse